

Svetovni dan vida in Mednarodni dan bele palice: skupaj za opolnomočenje in preseganje stigmatizacije

Marino Kačič

Objavljeno v reviji: [Rikoss 2023 / 3](#)

V tem prispevku poudarjamo pomembnost dveh ključnih dni za ljudi z okvaro vida: Svetovni dan vida in Mednarodni dan bele palice. Skupaj lahko oblikujemo družbo, ki spoštuje pravice vseh posameznikov, ne glede na njihove vizualne sposobnosti. IKT (informacijsko-komunikacijska tehnologija) ima potencial za izboljšanje dostopnosti za ljudi z okvaro vida, vendar pogosto naletimo na pomanjkljivo načrtovanje, ki ustvarja nove ovire. Poudarjanje sposobnosti in dosežkov slepih in slabovidnih je ključno za ozaveščanje javnosti in za boj proti stigmatizaciji bele palice, pomembnega pripomočka za neodvisnost in samostojnost pri mobilnosti.

Svetovni dan vida

Svetovni dan vida je vsakoletni dogodek, ki poteka drugi četrtek v oktobru in nas opozarja na izjemen pomen vida v življenju vseh ljudi. Letos, 12. oktobra, imamo priložnost prepoznati vrednost oseb z okvaro vida, ozaveščati o skrbi za vid in koristih le-tega.

Svetovni dan vida pa ni le praznovanje tistih, ki imajo srečo, da imajo dober vid. To je tudi dan, ko ljudje z okvaro vida, ne glede na to, ali imajo diagnozo, povezano z vidom ali ne, spoznavajo ovire in težave, s katerimi se soočajo v družbi. Služi kot opomnik za vse nas, da razmislimo o pravicah in diskriminaciji, s katerimi se srečujejo posamezniki z okvarami vida in da si prizadevamo za ustvarjanje bolj vključujoče in enakopravnejše družbe.

Organizacije, ki zastopajo ljudi z okvarami vida, in politični aktivisti si neutrudno prizadevajo za spremembo zakonodaje v smer prijaznosti in enakosti. Čeprav je bil v zvezi s tem dosežen napredek, se z razvojem informacijske in komunikacijske tehnologije (IKT) pojavljajo nove ovire in diskriminacija. Medtem ko IKT lahko zagotovi večjo dostopnost za slabovidne, prinaša tudi nove izume in pogosto slabo načrtovanje dostopnosti, kar ustvarja dodatne ovire za te posameznike. Na srečo sta EU in Republika Slovenija sprejeli novo zakonodajo o enakem dostopu do storitev in naprav za ljudi z oviranostjo vida. Ta zakonodaja daje pravno podlago za proizvodnjo tehnologije, ki naj bi vsem omogočala enak dostop. Vendar praksa ne dohiteva zakonodaje in potrebno je še veliko dela, da bo tehnologija resnično opolnomočila ljudi z okvarami vida.

Eden ključnih vidikov ozaveščanja je izobraževanje ljudi v družbi.

Mnogi posamezniki imajo dobre namene in želijo pomagati, vendar morda ne vedo, kako to storiti pravilno. To lahko vodi do nesporazumov, občutkov podcenjenosti in občutka večvrednosti med videčo populacijo. Po drugi strani pa lahko ljudje s posebnimi potrebami čutijo nevhvaležnost. Poleg tega se nekateri posamezniki izogibajo interakciji z invalidi, da bi se izognili morebitnim zapletom ali, še pogosteje,

zaradi lastnega nelagodja in strahu. Da bi zgradili bolj enakopravno in vključujočo družbo, je pomembno, da videči posamezniki razumejo koncept enakih možnosti.

To pomeni zavedanje, da si vsak zasluži pošteno priložnost za uspeh, ne glede na njegove sposobnosti vida. Če v našem tehnološkem napredku sprejmemo načelo »oblikovanje za vse« (ang. Design for All), lahko zagotovimo, da enakost in vključenost postaneta temelj naše družbe.

Kot videči posamezniki imamo moč, da naredimo razliko. Izobražujmo se o izzivih, s katerimi se soočajo slabovidni, in poiščimo načine, kako jim pomagati. Skupaj lahko ustvarimo družbo, ki ceni in spoštuje pravice vseh posameznikov, ne glede na njihove vizualne sposobnosti. Svetovni dan vida je vsakoletni dogodek, ki močno opozarja na pomen vida v naših življenjih. Vsako leto nam drugi četrtek v oktobru daje priložnost, da prepoznamo vrednost dobrega vida in ozaveščamo o negi in prednostih vida. Vendar pa ta dan ni le praznik za tiste, ki imajo srečo z dobrim vidom; je tudi čas, da priznamo ovire in težave, s katerimi se srečujejo slabovidni posamezniki v naši družbi.

Svetovni dan vida je opomnik za vse nas, da razmislimo o pravicah in diskriminaciji, s katero se soočajo posamezniki z okvarami vida. To je dan, ko poudarjamo potrebo po bolj vključujoči in enakopravnejši družbi. Naj nas svetovni dan vida spodbudi k ukrepanju. Praznujmo napredek, ki smo ga dosegli do sedaj, in si še naprej prizadevajmo za resnično vključujočo družbo za vse.

Mednarodni dan bele palice

Svet vsako leto 15. oktobra obeležuje mednarodni dan bele palice, dan posvečen počastitvi tega izuma. Sprva je to preprosto orodje služilo kot opozorilna naprava za ljudi z okvarami vida. Sčasoma pa se je razvil v simbol neodvisnosti, mobilnosti in moči za slepe in slabovidne posameznike.

Evolucija bele palice

Prvotno je bela palica delovala kot nekakšen prometni znak (do 2. svetovne vojne). Šele kasneje je postala bela palica dolga, nekakšen "podaljšan prst", ki uporabnikom omogoča tudi navigacijo in zaznavanje ovir na njihovi poti. Ta preobrazba se je izkazala za revolucionarno, saj je slepim in slabovidnim posameznikom omogočila, da se gibljejo z večjo samozavestjo in avtonomijo, in so tako bolj neodvisni in samostojni.

Neodvisnost z belo palico

Bela palica je postala nepogrešljiv pripomoček za slepe in slabovidne, saj jim omogoča samostojno mobilnost in s tem večjo stopnjo neodvisnega življenja. Z njeno pomočjo se lahko posamezniki samostojno gibljejo po svoji okolici, prepoznajo potencialne nevarnosti in sprejemajo premišljene odločitve. Ta neprecenljiva pomoč jim omogoča aktivno vključevanje v družbo, izobraževanje in udejstvovanje na različnih poklicnih področjih.

Izziv stigme

Na žalost je bela palica pogosto povezana z zastarelimi stereotipi o slepoti, kar prispeva k stigmati, s katero se srečujejo slabovidni posamezniki. Ta stigma lahko

povzroči občutek sramu in zavrnitve med tistimi, ki potrebujejo uporabo bele palice. Mnogi ga dojemajo kot simbol poraza, prehoda iz stanja normalnosti v stanje invalidnosti.

Destigmatizacija bele palice

Za ozaveščanje javnosti in boj proti stigmatizaciji bele palice je ključnega pomena poudarjanje sposobnosti in dosežkov slabovidnih posameznikov. Čeprav je res, da se nekateri slepi posamezniki lahko soočajo z določenimi omejitvami, je večina visoko izobraženih in dela v najrazličnejših poklicih. Pomembno je vedeti, da okvara vida sama po sebi še ne opredeljuje človekovih sposobnosti ali njegovega (ne)potenciala.

Prizadevanje za vključevanje

Kot družba si moramo prizadevati ustvariti vključujoče okolje, ki spoštuje dostojanstvo in neodvisnost slabovidnih posameznikov. To vključuje izziv lastnih pristranskosti in napačnih predstav, podpiranje pobud za dostopnost in spodbujanje enakih možnosti za vse. S tem lahko podremo ovire, opolnomočimo tiste z okvarami vida in ustvarimo svet, ki slavi raznolikost in vključenost. Bela palica je le pripomoček za mobilnost, kot je avto za prevoz ljudi.

Mednarodni dan bele palice je opomin na transformativno moč bele palice v življenju slabovidnih posameznikov. Simbolizira ne le neodvisnost in mobilnost, temveč tudi moč in vzdržljivost tistih, ki po svetu krmarijo z okvaro vida. Z destigmatizacijo bele palice in spodbujanjem inkluzivnosti lahko ustvarimo družbo, ki sprejema raznolikost in zagotavlja enake možnosti za vse.

Mednarodni dan bele palice služi tudi kot močan opomin o pomenu opolnomočenja slepih in razbijanja stigme, povezane z okvarami vida. S prepoznavanjem evolucije bele palice in njene preobrazbe v simbol neodvisnosti in moči lahko izpodbijamo zastarele stereotipe in spodbujamo inkluzivnost. Ključno je, da se družba kot celota uči iz izkušenj in sposobnosti slabovidnih posameznikov; skupaj lahko ustvarimo svet, ki slavi raznolikost in zagotavlja enake možnosti za vse. Prizadevajmo si za družbo, ki sprejema inkluzivnost in podpira neodvisnost in dostojanstvo slabovidnih posameznikov.